

**ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΘΕΜΑ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ**

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

2020-2021, Διεθνές Έτος Ήχου: Η σημασία του στη ζωή μας

(1) Διανύουμε εφέτος τη δεύτερη περίοδο του Διεθνούς Έτους Ήχου. Τα Διεθνή Έτη ανακηρύσσονται από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών με πρόταση συνήθως από την UNESCO ή από διεθνείς επιστημονικούς οργανισμούς, με στόχο την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας σε σημαντικά θέματα που έχουν μεγάλη κοινωνική, πολιτική αλλά και επιστημονική διάσταση.

(2) Ο ήχος, πέρα από το κύριο μέσο επικοινωνίας μας, είναι βασικό μέσο εκπαίδευσης και μεταφοράς πολιτισμού, ενώ τα τελευταία χρόνια ο ήχος στο υψηλό φάσμα των μη ακουστών συχνοτήτων του (υπέρηχοι) αποτελεί βασικό και πολύτιμο μέσο ιατρικής διάγνωσης. Η μουσική είναι ίσως η πιο οικεία μορφή πολιτιστικής δημιουργίας που βασίζεται στους ήχους, ενώ η ομιλία είναι κύριος φορέας μετάδοσης γνώσεων, απόψεων και εν γένει στοιχείων που αφορούν τη ζωή μας στο κοινωνικό σύνολο.

(3) Είναι λοιπόν φυσικό να προσπαθούμε να αξιοποιήσουμε τον ήχο με τον καλύτερο τρόπο, αλλά επίσης να διαφυλάξουμε τη δυνατότητα να ακούμε με τη βέλτιστη δυνατή ποιότητα. Η έννοια του ηχοτοπίου αποτυπώνει το ακουστικό περιβάλλον στο οποίο ζούμε και το οποίο είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένο με την ψυχική αλλά και σωματική μας υγεία, καθώς είναι γνωστό ότι η έκθεσή μας σε υπερβολικούς ήχους αλλοιώνει τα ψυχοσωματικά μας χαρακτηριστικά. Το υγιές περιβάλλον και συνακόλουθα το υγιές ακουστικό περιβάλλον αντικατοπτρίζει και διαμορφώνει την ατομική και συλλογική συμπεριφορά μας, καθώς και την παραγωγικότητά μας. Δυστυχώς η ανθρώπινη παρέμβαση στο ηχοτοπίο, μέσω της χρήσης της σύγχρονης τεχνολογίας βιομηχανικής παραγωγής αλλά και του συνόλου των μέσων μαζικής μεταφοράς που αναγκαστικά εισάγουν υπερβολικά επίπεδα θορύβου στο περιβάλλον, δεν μας επιτρέπει διαβίωση σε ανεκτά επίπεδα και φασματικά χαρακτηριστικά περιβαλλοντικού ήχου. Παράλληλα, η οικειοθελής ή μη έκθεση σε περιβάλλον αυξημένου θορύβου (π.χ. σε χώρους με υψηλή ένταση μουσικής ή σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις υψηλών επιπέδων θορύβου χωρίς προστατευτικά μέσα) δημιουργεί αρνητικές συνθήκες ακουστικής υγιεινής. Έτσι, είναι άμεσος ο κίνδυνος μερικής ή ολικής κώφωσης, που οδηγεί στην απώλεια ή, στην καλύτερη περίπτωση, στον περιορισμό ενός από τα πιο σημαντικά μέσα επικοινωνίας μας με τους συνανθρώπους μας: την ακοή.

(4) Ο ήχος δεν είναι σημαντικός μόνο ως μέσο επικοινωνίας στον αέρα. Είναι πασίγνωστο ότι στο νερό μεγάλες κατηγορίες θαλάσσιων ζώων χρησιμοποιούν τον ήχο για όλες τους τις δραστηριότητες. Κάθε αλλοίωση των συνθηκών ακοής των κητωδών και των λοιπών θαλάσσιων όντων που χρησιμοποιούν ή επηρεάζονται από τον ήχο είναι επικίνδυνη για τη διατήρηση του πληθυσμού τους. Δυστυχώς, όπως και στον αέρα, η ανθρώπινη δραστηριότητα επιδεινώνει την ποιότητα του θαλάσσιου ηχοτοπίου μέσω του θορύβου που προκαλούν μια σειρά από επεμβάσεις είτε παροδικής διάρκειας (διασκόπηση του πυθμένα με ακουστικά μέσα, θαλάσσιες εγκαταστάσεις) είτε συνεχούς χαρακτήρα, όπως η ναυσιπλοΐα.

(5) Η βιώσιμη ανάπτυξη και ομαλή μετάβαση σε ένα μέλλον που θα χαρακτηρίζεται από την αρμονική συνύπαρξη του ανθρώπινου γένους με τον φυσικό του περίγυρο περνά και από την καλή χρήση του ήχου στη θάλασσα, με σεβασμό στα θαλάσσια είδη.

(6) Η παρούσα παρέμβαση του υπογράφοντος ως εκληφθεί ως μια προσωπική συνεισφορά στο Διεθνές Έτος Ήχου και ως μια έκκληση σε όλους μας, πολίτες, επιστήμονες αλλά και αρχές του τόπου, να συνειδητοποιήσουμε ότι ο ήχος μάς ενώνει και συνεπώς πρέπει να κάνουμε καλή χρήση του χωρίς να επιβαρύνουμε το ηχοτοπίο στο οποίο ζούμε. Το οφείλουμε στους εαυτούς μας, στο κοινωνικό σύνολο αλλά και σε ολόκληρο το περιβάλλον, η ισορροπία του οποίου είναι απαραίτητο συστατικό ευημερίας του πλανήτη μας.

(Μιχάλης Ταρουδάκης, Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ. Διασκευή)

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Το δώρο της ακρόασης

(1) Αυτά που λείπουν περισσότερο στους ανθρώπους είναι αυτά που λιγότερο ομολογούνται. Με τίποτα δεν θα ήθελε η σημερινή Ελλάδα να παραδεχθεί πως είναι πλέον στο έλεος της ακατάσχετης μοναξιάς. Συχνά στις δυτικές μεγαλουπόλεις βλέπει κανείς στους πολυσύχναστους δρόμους να περπατούν διαβάτες που μονολογούν. Κατά κανόνα οι περαστικοί προσπερνούν μη δίνοντας καμία σημασία, θεωρώντας πως μέσα στο πλήθος δεν έχει νόημα να ψάξει κανείς για το τι φταίει και το στρίψιμο μιας βίδας στο μυαλό έγινε ένα συνηθισμένο δημόσιο θέαμα. Τέτοια συμβάντα σπάνιζαν στη χώρα μας.

(2) Είναι γεγονός ότι η κυρίαρχη τάση πλέον είναι οι άνθρωποι να φροντίζουν, ώστε να μη «σκαλώνουν» στους άλλους ανθρώπους. Πρέπει να προχωρούν, να τρέχουν. Υπάρχει μεγάλη ζήτηση για ακροατές και μηδαμινή προσφορά. Και ποιος δεν θα ήθελε να ανακοινώσει μια σκέψη του ή να αφηγηθεί ένα περιστατικό που τον σημάδεψε, αν ήξερε ότι θα του δοθεί ο χρόνος που χρειάζεται και ότι ο ακροατής του, αν τον βρει, δεν θα βιαστεί να αποσπάσει ένα άμεσο όφελος; Αλλά στην πραγματικότητα οι άλλοι πάντα βιάζονται. Πάντα προεξοφλούν ότι όποιος ανοίγει το στόμα του θα ξετυλίξει μια ιστορία τόσο δική του που θα ήταν μάταιο να προσπαθήσουν να την αξιοποιήσουν. Έτσι, μοιραία οι επαφές αραιώνουν. Όλα τα υλικά αγαθά σε τούτο τον τόπο προσφέρονταν σε μικρές ποσότητες. Εκτός από τις συνομιλίες. Ο πληθυσμός τρεφόταν από αυτές. Πιο σημαντικό όμως και από τη συνεννόηση ήταν να είναι οι συνομιλητές παρόντες, αρκετά προσιτοί παρά τις διαφωνίες τους.

(3) Επειτα από αυτό μπορεί κάποιος να βάλει στη ζυγαριά του ξανά τα πράγματα. Έχει πιθανόν μια δουλειά, έχει ένα εισόδημα, έχει ακόμα και κάποιους γνωστούς. Αλλά δεν έχει καμιά σιγουριά για το αν θα τον πρόσεχαν καθώς θα μιλούσε. Και από τη στιγμή που αμφιβάλλει αν θα τον προσέξουν, προτιμά να αναβάλλει την ομιλία του. Από έλλειψη ακροατών κινδυνεύουν πολλοί να γίνουν μουγγοί. Ξεχνιούνται οι λέξεις, αν δεν χρησιμοποιούνται και οι σκέψεις σαπίζουν, αν δεν διατυπώνονται. Τι θα χαρούμε λοιπόν στις γιορτές; Και πώς θα διώξουμε τις στενοχώριες, αν δεν πούμε κάτι παραπάνω από τις ευχές της συνήθειας; Ίσως το μεγαλύτερο δώρο στη σημερινή Ελλάδα θα ήταν να αυξηθεί, ως εκ θαύματος, ο αριθμός εκείνων που όταν τους απευθύνεται κάποιος, ο εγκέφαλός τους παίρνει το σήμα να συγκεντρωθεί. Μια κατακόρυφη άνοδος του πολιτισμού θα σημειωνόταν. Φανταστείτε τους άπειρους να μη γυρίζουν κοροϊδευτικά τα νώτα τους στους πεπειραμένους. Τους εφήβους να μη βρίσκουν και τόσο βαρετούς τους γονείς τους. Τους άντρες να μην είναι τόσο βέβαιοι ότι στις γυναίκες η φλυαρία είναι ανίατη και οι γυναίκες να μην είναι τόσο βέβαιες ότι στους άντρες ανίατος είναι ο κομπασμός. Σε κάθε περίπτωση, το τι καταλαβαίνεις εξαρτάται από το τι δέχεσαι να καταλάβεις.

(Βασίλης Καραποστόλης, Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ. Διασκευή)

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

1

Γύρω στα έξι ή επτά μου χρόνια, κατάλαβα ότι από όλες τις αόρατες δυνάμεις η μουσική ήταν εκείνη που θα κυριαρχούσε μέσα μου και θα με καθοδηγούσε. Και από τότε είχα τον δικό μου κόσμο, το δικό μου καταφύγιο, τον δικό μου ουρανό, που κανέναν δεν θα άφηνε να μου τον πάρει, να τον περιορίσει, να τον μοιραστεί μαζί μου.[...]

Όσο και αν αναζήτησα αλλού τη Σωτηρία, τη λησμονιά και τη λύτρωση, όσο έντονη κι αν ήταν η δίψα μου για τον Θεό, τη γνώση και τη Γαλήνη, μόνο στη μουσική τα έβρισκα όλα. Ω Μουσική! Σου έρχεται μία μελωδία, την τραγουδάς σιωπηλά, μέσα σου, διαπερνά ολόκληρη την ύπαρξή σου, κατακτά τις δυνάμεις και τις κινήσεις σου- και όσο ζει μέσα σου, σβήνει καθετί, κακό, τραχύ και θλιβερό, σε λυτρώνει και σου δίνει φτερά.

Αχ, πώς γίνεται να υπάρχουν το ψέμα, η κακία και ο φθόνος, όταν κάθε τραγουδάκι, η πιο μέτρια μουσική, δείχνει τόσο φανερά ότι η καθαρότητα, η αρμονία και το αδελφικό σμίξιμο των ήχων ανοίγουν τις πύλες του ουρανού;

(Χέρμαν Έσσε. Γερτρούδη. Διασκευή)

ΘΕΜΑ Α

A1. Να αναφέρετε, σε 60-70 λέξεις, τα οφέλη που προκύπτουν από την ορθή χρήση του ήχου, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, με βάση τα Κείμενα 1 και 2, τις παρακάτω περιόδους λόγου, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο, τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος**. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο.

α. Τα Διεθνή Έτη ανακηρύσσονται από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών με παρότρυνση αποκλειστικά από την UNESCO. (Κείμενο 1)

β. Οι υπέρηχοι αποτελούν συχνότητες που γίνονται υπερβολικά αισθητές. (Κείμενο 1)

γ. Ο συγγραφέας του κειμένου 1 επιθυμεί να διαδραματίσει ρόλο σχετικά με την ευαισθητοποίηση για την καλή χρήση του ήχου.

δ. Οι συνομιλίες στον τόπο μας παρέχονταν σε μεγάλες ποσότητες. (Κείμενο 2)

ε. Το τι αντιλαμβάνεται ο άνθρωπος συναρτάται με το τι θέλει να αντιληφθεί. (Κείμενο 2)

Μονάδες 10

B2. α. Ο συγγραφέας στην τελευταία παράγραφο του κειμένου 1 χρησιμοποιεί ά πληθυντικό πρόσωπο. Να εξηγήσετε ποιο είναι το επικοινωνιακό αποτέλεσμα της χρήσης του.

Μονάδες 4

β. Να εντοπίσετε 3 διαφορετικές γλωσσικές επιλογές με τις οποίες εκφράζεται η βεβαιότητα του συγγραφέα στην 3η παράγραφο του κειμένου 1 και να τις συσχετίσετε με το περιεχόμενο του κειμένου.

Μονάδες 9

Β3. Πρόθεση του συντάκτη του κειμένου 2 στην τελευταία παράγραφο είναι να ευαισθητοποιήσει τους/τις αναγνώστες/αναγνώστριες. Να αναφέρετε τρεις (3) διαφορετικές γλωσσικές επιλογές με τις οποίες επιτυγχάνει τον στόχο του, παραθέτοντας τα αντίστοιχα χωρία (μονάδες 6), και να εξηγήσετε τη λειτουργία της καθεμιάς από αυτές στο κείμενο (μονάδες 9).

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Γ

Με βάση 3 κειμενικούς δείκτες, να αναλύσετε τη σχέση του αφηγητή με τη μουσική. Να απαντήσετε σε ένα κείμενο 150-200 λέξεων.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Με αφορμή την ανάγνωση του κειμένου 1, αποφασίσατε να στείλετε επιστολή στο Δημοτικό Ωδείο της περιοχής σας, με την οποία θα αναφέρετε τα οφέλη που προκαλούνται από την ακρόαση της ποιοτικής μουσικής, αλλά και τους τρόπους με τους οποίους είναι δυνατόν να διαδοθεί η ποιοτική μουσική στο ευρύ κοινό. Μπορείτε να αξιοποιήσετε πληροφορίες και από το κείμενο 1.

Μονάδες 30

ΟΡΟΣΗΜΟ ΠΕΙΡΑΙΑ & ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ-ΔΡΑΠΕΤΩΝΑΣ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΑΝΤΩΝΗΣ ΓΑΒΡΙΛΗΣ